

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

APRENTATGE I COMUNICACIÓ INTERGENERACIONAL

Una experiència de diàleg entre joves universitaris/es i gent gran

INTERGENERATIONAL LEARNING AND COMMUNICATION

**A dialogue experience between young university students and
older people.**

- San Martín Martínez, Conchi

Universitat de Barcelona.

Departament Psicologia Bàsica. Facultat de Psicologia

Passeig de la Vall d'Hebron, 171. C.P. 08035 Barcelona, Spain

conchasanmartin@ub.edu

- Gárate, Carmen i González, Jordi

Participació Gent Gran

Districte Sants-Montjuïc (Ajuntament de Barcelona), Barcelona, Spain

cgarate@bcn.cat

1. RESUM: 500-700 caràcters

Es presenta una experiència formativa basada en l'establiment de grups de diàleg entre joves universitaris i persones grans. Les experiències de relació intergeneracional s'han

SECRETARIA TÉCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

implementat en educació primària i secundària però escassament en el nivell universitari. La present recerca focalitza aquesta qüestió i explora com, en els estudis de psicologia, el diàleg intergeneracional pot ser una eina d'adquisició de coneixements, valors i també de reflexió i mobilització motivacional i afectiva. Entre els resultats, els i les estudiants assenyalen canvis en la manera de percebre i relacionar-se amb l'altre/a, aspectes de gran importància en la seva formació com a professionals de l'ajut.

2. **ABSTRACT:** 500-700 characters

A training experience, based on the establishment of dialogue groups of young university students and older people, is presented. Intergenerational relationship experiences have been carried out at the primary and secondary education levels but rarely at the university level. This investigation focuses on this issue and explores how, in psychology studies, intergenerational dialogue can be a tool to acquire knowledge, values, as well as reflection and motivational and affective mobilization. Among the results, the students reported changes in the way they perceived and related to others, very important aspects in their formation as assistance professionals.

3. **PALABRAS CLAVE** (relacions intergeneracionals, aprenentatge col·laboratiu, habilitats comunicatives) / **KEYWORDS** (intergenerational relationships, collaborative learning; communication skills)

4. **ÁREA DE CONOCIMIENTO:** Indicar el área a la que corresponde el contenido de la propuesta:

- Ciencias Sociales y Jurídicas

SECRETARIA TÉCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

5. ÀMBITO TEMÁTICO DEL CONGRESO: Indicar el àmbito temàtic al que es propone adscribir la comunicació:

- Innovación en el enseñanza superior

6. MODALIDAD DE PRESENTACIÓN:

- Comunicación póster

7. DESENVOLUPAMENT: tindrà una extensió d'entre 25.000 – 35.000 caràcters (amb espais)

a) **Objetius**

Diverses experiències educatives desenvolupades en diferents nivells formatius –molt especialment en educació primària i secundària- mostren com l'acostament entre diferents generacions pot funcionar com un fructífer instrument per a la transmissió de coneixements, valors i també d'aspectes motivacionals i afectius (Kaplan, 2008; Red Intergeneracional, 2008; Springate, Atkinson, i Martin, 2008). Seguint aquesta línia de formació i recerca presentem un projecte d'aprenentatge col·laboratiu dut a terme entre estudiants de psicologia i persones grans usuàries d'un servei municipal. Entre les múltiples possibilitats de concreció, i ubicant-nos en les coordenades de la investigació-acció (Biglia i San Martín, 2005), es va fer una proposta basada en la creació d'espais pel diàleg i el treball grupal com a elements per a promoure un aprenentatge col·laboratiu, dialògic i reflexiu ([Hedegaard](#) i [Lompscher](#), 1999) i on l'accent es posa en eliminar asimetries en la distribució de rols i “expertise”. A continuació indiquem els objectius generals i específics que han orientat aquest projecte.

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

(a.1.) Objectius generals

Tal i com s'ha indicat, el projecte vol desenvolupar-se en un eix de simetria relacional on els i les estudiants aprenen dels grans però també els i les grans aprenen dels joves estudiants. Per tant, no es tracta de què uns siguin actors i els altres espectadors sinó que ambdós col·lectius es puguin constituir com a co-protagonistes. Aquest seria un dels objectius més rellevants d'aquesta experiència. Com a objectius generals s'estableixen els següents:

- Fomentar un aprenentatge col·laboratiu, dialògic i reflexiu que impliqui a joves i grans en un espai d'intercanvi intergeneracional.
- En el cas específic dels estudiants es considera una experiència important en la seva formació com a professionals de l'ajut, lligada a la seva formació personal i humanística.
- En el cas específic de les persones grans es considera que els permet trobar un espai social on la seva aportació és positivitzada. Tanmateix els permet mantenir-se actius socialment amb un enfortiment de la seva autonomia i solidaritat.

(a.2.) Objectius específics

Es pretén explorar la potencialitat de les pràctiques intergeneracionals *també* a nivell universitari i més concretament a l'àmbit de la psicologia. Prenent com a eix central la valoració del procés experimentat pels estudiants, es pretén analitzar el paper d'aquestes pràctiques en la promoció d'un coneixement més proper i matisat de la realitat de l'altre/a (necessitats, desitjos, expectatives) i en la facilitació de competències relatives a generar una escolta activa, reflexiva i empàtica de l'experiència de l'altre i pròpia. Aquests aspectes resulten de gran vàlua donada la formació dels estudiants com a futurs professionals de l'ajut. Així els objectius específics es concreten de la següent manera:

- Aprendre a comunicar i escoltar més enllà de les etiquetes per qüestions d'edat (i prenent consciència d'aquestes) i, conseqüentment, generar canvis d'actituds positives dels joves vers els grans i viceversa.

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- Afavorir el coneixement de l'altre com a persona particular però també com a membre d'un col·lectiu amb problemàtiques específiques: la seva realitat, els seus desitjos, les seves necessitats, etc.
- Establir canals pels que l'experiència passada es fa present i resulta susceptible de ser coneguda i de ser comunicada.
- Aprendre de l'experiència i vivències de l'altre/a, per tant, revaloritzar-les com a útils i dotades de sentit.
- Generar coneixement a partir de la relació amb l'altre *més enllà dels llibres*. Això implica que ha d'haver un procés i una certa continuïtat –més enllà d'una experiència puntual i aïllada.
- Conèixer a l'altre el seu entorn quotidià i també en els equipaments especialitzats (centre cívic/residència)
- Posar en joc estratègies de negociació per la presa de decisions grupals
- Promoure processos reflexius que reverteixen en un increment del compromís, de les accions solidàries i d'accions transformadores i on es promogui la capacitat d'agència i el potencial de participació social.

D'altra banda, el present projecte constitueix una *acció formativa* que al mateix temps esdevé una *acció de servei a la comunitat*, d'aquesta manera s'ubica en l'òrbita dels projectes d'aprenentatge-servei que s'estan implementant a nivell universitari. Si desbrossem els objectius del servei entesos com a objectius de benefici social, es perfilarien els següents:

- Crear, consolidar i donar vies de continuïtat a un nou espai relacional (físic i simbòlic) de trobada intergeneracional.
- Enfortir les xarxes socials (intergeneracionals). Aquest enfortiment entenem ha de generar més cohesió, empatia i solidaritat mútua i resulta fonamental per fer front a la fragilització social i individual.

SECRETARIA TÉCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- Promoure la col·laboració entre l'espai universitari i els serveis municipals, creant aliances i sumant forces entre teories i pràctiques.
- Anar més enllà del dret de no ser exclòs per entrar en la materialització de vies de participació social real de la gent gran.

b) Descripció del treball

La present proposta pren com a referent l'experiència educativa intergeneracional "Compartint escola" (Gárate i González, 2002) que es desenvolupa des de 1991 i on un grup de persones grans porten a l'escola els seus sabers, habilitats i experiències. En base a aquesta experiència el curs acadèmic 2008-09 es va elaborar el projecte "Compartint Universitat" de manera conjunta entre la Facultat de Psicologia de la Universitat de Barcelona i el Programa de Gent Gran de Sants-Montjuïc (Ajuntament de Barcelona). Aquesta experiència primer es va dur a terme com a projecte pilot i posteriorment, en base als bons resultats obtinguts, es va realitzar de manera més extensa els cursos acadèmics 2009-10, 2010-11 i 2011-12. En el projecte actual s'han ampliat el número d'encontres i la duració de les sessions per tal de facilitar i promoure que es donés una relació més àmplia i matisada.

Cal indicar que hi han hagut diferents i valuoses experiències que han volgut apropar el món universitari al món de la gent gran, per exemple el projecte d'universitat per la gent gran (Pinazo i Torrijos, 2008). L'enfocament i metodologia que aquí adoptem és diferent i, en aquest context, constitueix una experiència innovadora. Tal i com s'ha indicat anteriorment, es proposen una sèrie d'encontres grupals on els participants estan en situació de simetria relacional, aspecte que permet articular tres qüestions fonamentals:

- i) Més que fer una aproximació teòrica sobre la qüestió intergeneracional es proposa que sigui la mateixa *pràctica relacional, dialogada i col·laborativa* la que reverteixi en coneixement.

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

ii) Això suposa encetar un procés de *participació activa i reflexiva* (individual i grupal) sobre aquest procés relacional

iii) Els anteriors punts tenen com a horitzó un *procés d'autonomia* en la presa de decisions d'allò que es necessita i/o es vol dur a terme (eg. tipus de taller; possibles accions derivades després de la realització dels tallers). Entenem que aquest és un procés progressiu doncs la capacitat d'autonomia prendrà solidesa en la mesura en què es va creant la relació i el coneixement mutu.

A continuació s'indiquen aspectes referits als protagonistes, el procediment i procés dut a terme i els instruments emprats per recollir la informació.

(b.1.) Protagonistes

En cada una de les tres darreres edicions s'han dut a terme quatre trobades entre joves universitaris estudiants de psicologia i persones grans usuàries dels serveis municipals de Barcelona. Aquestes edicions anuals s'han dut a terme amb una participació promig de quaranta estudiants i trenta persones grans. Les dues primeres trobades es realitzen a la facultat de Psicologia i la proposta que es fa és encetar un diàleg grupal sobre les necessitats i realitats de cada col·lectiu. La tercera i quarta trobada es realitzen a l'equipament de les Cotxeres de Sants i es fa la proposta de participar conjuntament en diferents tallers.

Els estudiants de psicologia (Facultat de Psicologia, Universitat de Barcelona) van escollir aquest seminari com a pràctiques de l'assignatura de segon curs de grau: "Memòria i representació". L'activitat es va proposar com a voluntària –encara que s'avalua al final del procés- i els requisits fonamentals d'accés van ser que hi hagués interès i motivació per conèixer i establir relació amb gent gran amb el compromís de participar en els dies i sessions fixades. Tanmateix es va fer una presentació de l'activitat per tal de què hi hagués un temps de reflexió i decisió al respecte. La mitjana d'edat d'aquests joves és de 21/22 anys.

Pel que respecte a la gent gran participant, són usuaris/es del Programa de Gent Gran del districte de Sants Monjuïc (Ajuntament de Barcelona). L'activitat es presentava dirigida a qualsevol persona gran que volgués compartir amb els i les joves la seva experiència de vida, i que es pogués

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

comprometre en els dies i sessions fixades. Com en el cas del estudiants es va fer una presentació prèvia per part dels dos tècnics coordinadors del programa de Gent Gran. La mitjana d'edat d'aquestes persones és de 70/71 anys.

(b.2.) Procediment, instruments i desenvolupament.

Un cop formalitzat el compromís de participació es configuren aproximadament deu grups de diàleg, constituïts per un promig de set persones (quatre joves i tres persones grans). De manera prèvia a la primera trobada de diàleg a joves i grans se'ls demana, per separat, respondre un qüestionari sobre el que cada col·lectiu percep, coneix i valora de l'altre: realitats, necessitats, limitacions, aspiracions. Amb aquests qüestionaris es pretén: (1) mobilitzar i prendre consciència de possibles estereotips i desconeixements/coneixements mutus i, (2) generar un material de partida per facilitar la posterior conversa en els grups de diàleg.

Posteriorment a la primera trobada s'estableix com a tasca que cada grup acordi i expliciti quina/es temàtica/ques es volen aprofundir en la següent sessió de diàleg. Per la tercera i quarta sessió s'ofereixen una sèrie de tallers que han anat variant al llarg de les edicions. Un cop finalitzats els encontres als estudiants se'ls demana la realització d'un escrit reflexiu –realitzat de manera individual- sobre l'experiència d'intercanvi considerant els aprenentatges realitzats, les expectatives al respecte i les propostes de millora.

A continuació s'exposa, a tall genèric i esquemàtic, un esquema de l'organització i contingut de les sessions realitzades per tal de facilitar l'exposició de l'experiència:

- ***Sessió 0 (només per estudiants interessats/des). Una introducció a la pràctica de les relacions intergeneracionals:*** (*Aulari de Psicologia, Duració: 2h*)

- Presentació de la proposta.

- Es facilita un qüestionari per treballar reflexivament sobre la realitat de la gent gran/jove i com es percep la seva situació vital (emocional, familiar, social, econòmica, etc...). Aquest qüestionari s'ha de portar treballat a la següent sessió i constituirà la informació a partir de la qual encetar els diàlegs.

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- Formació i distribució dels estudiants en 10 grups.

• **Sessió 1. La universitat obre portes: un primerencontre entre grans i joves.** (Aulari Psicologia, Duració: 2h.30)

- Benvinguda a la facultat de psicologia i primera presa de contacte entre grans i joves.

- Distribució en els grups de treball: La disposició de cada grup es fa en cercle en torn a una taula per tal de facilitar al màxim el diàleg però també el poder prendre notes.

- Es convida a encetar el diàleg en base a la posada en comú dels qüestionaris elaborats prèviament per joves i grans.

-Els/les coordinadors/es adoptem un paper de mediació: la nostra intervenció és poc directiva, però atenta al desenvolupament que es dona en els diferents grups. Així en algunes ocasions s'intervé desbloquejant certs problemes que es van detectar i que tenien a veure amb facilitar repartir millor l'ús del torn de paraula, d'altres vegades s'intervé dinamitzant la comunicació, etc.

- Al final de la sessió cada grup té com a tasca acordar quines temàtiques volen aprofundir en la següent trobada. Es recullen aquestes temàtiques encara que no tots els grups sempre ho acaben de poder concretar.

Sessió 2. Parlar i escoltar per poder aprofundir (Aulari Psicologia, Duració: 2h.30)

- Cada grup de treball reprèn i treballa algun dels temes que hagi acordat que vol aprofundir. Es manté la mateixa distribució espacial i de treball de grup entorn a una taula.

- Al final de la sessió, es reuneixen tots/es els/les participants en un aula gran i es fa una posada en comú d'allò que s'ha conversat fins al moment i de les seves impressions. Aquesta posada en comú sol tenir un caràcter obert a l'espontaneïtat dels que volen parlar en veu alta com a portaveus de cada grup.

SECRETARIA TÉCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- S'expliquen les propostes de tallers per a realitzar a la tercera sessió i la distribució rotativa dels grups. Aquests tallers han anat variant en el curs de les edicions: per exemple: el nostre passat (la guerra i la postguerra); trucs per viure 1 (cosir); trucs per gaudir (balls de saló); trucs per estar millor (risoteràpia).

- **Sessió 3. Del diàleg a l'acció** (*Centre cívic Cotxeres de Sants, Duració: 2h.30*)

- Els diferents tallers es realitzen de manera simultània i es pretén que totes i tots els participants passin, en aquesta sessió i la següent, pels diferents tallers. De manera prèvia els coordinadors hem concretat quina seria la distribució dels participants de forma que no necessàriament es mantenen els grups formats prèviament i s'afavoreix que hi hagi una coneixença més àmplia.

- **Sessió 4. Yes, we can!** (*Centre cívic Cotxeres de Sants, Duració: 2h.30*)

- En la primera part de la trobada es continua amb la realització dels tallers iniciats a la sessió anterior.

- En la segona part de la trobada es fa una posada en comú del procés. Aquesta posada en comú està estructurada, amb portaveus pels diferents grups i unes suggerències de cara a quins aspectes treballar (temes tractats, descobriments, dificultats, etc.).

- Tancament

c) Resultats i/o conclusions

Els resultats que presentem es focalitzen en les percepcions, aprenentatges i valoracions dels i les estudiants. Això ha estat possible a partir del buidatge de: (1) els qüestionaris realitzats de manera prèvia als encontres, (2) el treball de reflexió escrita dut a terme a posteriori dels encontres i, (3) els comentaris realitzats per els i les alumnes durant el procés.

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Per tal d'enriquir aquesta exposició també considerarem, encara que de manera més perifèrica, les valoracions fetes per la gent gran i les observacions del professorat i tècnics/ques de l'àrea de gent gran.

A continuació indiquem els punts més destacats en relació als aprenentatges i valoracions.

1. La majoria de joves participants expressen que pràcticament no comparteixen espais i/o relacions amb la gent gran a excepció dels derivats dels vincles familiars i/o laborals. Aquesta qüestió –que també és indicada pels grans- ens confirma la necessitat de creació i manteniment d'espais de coneixença i intercanvi intergeneracional. En relació a aquest aspecte les respostes donades als qüestionaris posen de manifest un important desconeixement de la realitat de la gent gran amb una notable presència d'estereotips que també inclouen el tipus de relació que se suposa necessiten les persones grans (eg., tensions entre la infantilització de l'altre/a, la visió com algú malalt, o la visió com a igual).
2. Els i les estudiants de manera general apunten a un sentiment de canvi en la seva manera de veure i escoltar a la gent gran. La varietat d'experiències és àmplia: alguns/es estudiants senyalen que poden escoltar a la gent gran de manera diferent a quan hi ha vincles familiars, d'altres expressen que és la primera vegada que tenen una conversa “d'igual a igual” amb aquest col·lectiu, d'altres indiquen que obertament ha canviat la seva manera de percebre a la gent gran. Posem a tall d'exemple, la manera en què expressen aquestes qüestions els i les estudiants, fent èmfasi en com hi ha una reflexió de fons sobre els mecanismes que permeten obrir una escolta diferent respecte a allò que l'altre està dient. Aquests mecanismes semblen arrelar-se en si s'ha donat (o no) la possibilitat de creació d'una relació de confiança (veure la claredat en què aquesta idea queda recollida en el tercer fragment extractat de la reflexió d'una estudiant):

“La buena química en el grupo en general hacía que cada opinión fuera una aportación positiva y no un elemento de discusión. Eran más las ganas de conocer a nuestros mayores y de charlar con ellos de los máximos temas posibles que no hubo lugar ni para el ego ni la confrontación”

“Encuentro que es fundamental la comunicación entre personas mayores y jóvenes. Sin sus conocimientos y los de su época nos estamos perdiendo parte de nuestra historia. (...) En general podría decir que he aprendido

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

cosas que anteriormente no conocía, pero independientemente de las temáticas (...) he aprendido los valores que las personas mayores de nuestro grupo nos han proporcionado”

“Me sentí muy arropada por las dos personas mayores que estuvieron en mi grupo, (...) fueron ellas las que me hicieron cambiar la manera en que yo tenía de ver a los mayores”

3. Un dels punts que més sorpren als estudiants és percebre a la gent gran com a gent amb iniciativa, amb projectes, malgrat el fet de què puguin venir d'experiències vitals molt colpidores (la majoria provenen de la postguerra espanyola i posterior dictadura, amb l'afegit de situacions personals de dificultat i patiment).
4. Un altre dels aspectes més destacats ha estat la sorpresa davant l'obertura de ment de la gent gran amb qui s'ha establert relació. Per exemple s'ha pogut parlar de temes “a priori” tabú com la sexualitat, la mort, la solitud, el buit social. Aquest aspecte no sempre es dona però ens mostra molt clarament com, a partir de la relació i si hi ha un cert espai per la reflexió, es pot produir una caiguda i qüestionaments dels estereotips previs. Transcrivim les paraules d'una estudiant per la claredat que transmeten al respecte d'aquestes qüestions:

“(...) al principio fuimos con cierta obligatoriedad a la primera sesión (...) pero el resultado fue completamente diferente. Ya en la primera sesión hablamos de temas bastante interesantes : cómo vivían la religión, qué significaba ser mujer hace 50 años, la sexualidad, qué hacía la juventud y qué se esperaba de ella”

5. S'estableixen fortes comunaltats entre certes problemàtiques d'un i altre col·lectiu, cosa inicialment poc pensada i respecte de la qual molts estudiants de nou expressen la seva sorpresa: problemàtica econòmica, problemàtica de vivenda i autonomia, sentir-se socialment poc escoltats, directament distorsionats/estereotipats o amb poc poder.
6. En alguns casos, aquesta experiència ha fet reflexionar sobre la relació particular que tenen les i els joves amb els seus avis i àvies.
7. En alguns casos, l'experiència ha fet reflexionar sobre el futur professional plantejant obertament unes ganes de treballar amb el col·lectiu de gent gran.

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

En síntesi, un dels aspectes que considerem més valuosos és que en el desenvolupament dels encontres joves i grans han expressat i reiterat la seva sorpresa al descobrir que l'atre/a era diferent a com un/a ho esperava de partida. Aquests canvis en la mirada estereotípica vers l'altra semblen tenir a veure amb el descobriment de l'heterogeneïtat i particularitats de l'altre/a que desborda l'etiqueta “jove” o “vell” (A.G.E., 2009). També (per alguns autors/es com a condició *sine qua non*) aquests canvis només són possibles gràcies a la creació d'una relació de confiança i positiva (Antonucci, Akiyama, y Takahashi, 2004), relació ha de tenir un temps i un recorregut per poder construir-se i desenvolupar-se. Des de la nostra experiència valorem que hi ha un pas més, no només es tracta de trencar estereotips i sorprendre'ns davant d'un “vell” o “jove” diferent al que esperaven per les etiquetes d'edat (*edadisme*, com alguns autors/es indiquen), es tracta també d'obrir la motivació per conèixer la realitat de l'altre, es a dir, descobrir que la relació amb l'altre pot ser enriquidora per l'intercanvi que pressuposa. Així poc a poc el “*pasar el rato de manera amable*” pot donar pas a un voler conèixer l'experiència i realitat de l'altre/a. Poder pujar aquest esglaó entenem que és fonamental per a que pugui emergir una solidaritat -sincera, no imposada o impostada- envers a la problemàtica i necessitats de l'altre/a així com respecte al valuós de la seva experiència i de la riquesa del seu bagatge vital (Sáez, 2002). De nou preferim acollir-nos a les paraules amb què ho expressa un estudiant:

“Per mi, aquestes sessions van significar moments de reflexió activa (...). En aquells moments em vaig adonar de la proximitat que existeix entre dues generacions tant separades, en les coses que ens podem transmetre, en els coneixements i experiències que podem compartir “

D'altra banda volem recollir algunes de les valoracions i impressions de la gent gran, recollides pels tècnics durant les trobades i també a posteriori, que complementen aquestes valoracions dels estudiants. Així s'indica que:

1. La gent gran ha conegut als joves i en general valoren l'esforç que fan per estudiar, per trobar feina, per independitzar-se, per ser solidaris.
2. Es preocupen per la salut dels joves, especialment quan a les addicions i la Sida.
3. Entenen els canvis en les practiques sexuals i han pogut aportar les seves experiències, les seves opinions i fins i tot han donat algun consell quan a la prevenció.

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

4. Han trobat diferents punts que els apropa per tenir el mateix origen o per ser problemàtiques similars (econòmics, de relació familiar, solitud, manca de enteniment o comprensió al seu voltant).
5. Creuen que ells els poden ajudar davant de la desil·lusió política que molts dels joves viuen explicant la seva història de vida i la seva lluita en èpoques políticament difícils.
6. Estan convençuts que poden ajudar-los posant al seu abast la seva experiència que els pot servir com a punt de reflexió davant situacions desconegudes o de resolució difícil. Ells volen parlar i escoltar perquè estan convençuts que la relació afavoreix ambdós col·lectius, a valorar-se més, a transmetre's valors socials i morals d'abans i d'ara, d'uns i dels altres.
7. Davant la societat actual que en general es individualista, impersonal i competitiva, la gent gran aporta als joves el valor de l'esforç, sense oblidar la solidaritat i la comprensió, la reflexió de que "no tot val" i de que el diàleg és important.
8. Han reflexionat vers els problemes que ells tenen com a col·lectiu i han reconegut que la gent jove també els pot ajudar: els permeten donar i rebre estimació i comprensió, deixen de sentir-se essers invisibles o transparents per ser reconeguts com agents actius de la societat en la que vivim.

La consideració conjunta d'aquests resultats ens indica que s'han aconseguit els objectius inicialment establerts. L'escolta de les diferents veus implicades, ens mostra que crear ponts intergeneracionals pot permetre posar en relació encuriosida i dialogant valors i maneres d'estar i experimentar el món molt diferents, de forma que es pot fer compatible la rigidesa de conviccions amb la generositat, la tecnologia amb la cultura popular, els nous valors socials i morals amb la tradició, els orígens amb el futur, la història viscuda amb els canvis socials, l'individualisme amb els sentiments, la competitivitat amb la riquesa personal. Tot això en un clima de respecte a la llibertat i diferència dels altres.

A tall de conclusió voldríem indicar que generalment s'exposen els beneficis dels programes intergeneracionals respecte de les necessitats i vivències de la gent gran, d'aquesta manera sol ser freqüent que s'informi (de manera més o menys documentada i/o validada) sobre com aquests intercanvis permeten augmentar l'autoestima de la gent gran, trencar estereotips, perdre la por al

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

rebuig, flexibilitzar les seves conviccions, sentir-se valorats i trobar un espai on poden ser necessaris, i tot això des del respecte i la llibertat de cadascú. Aquests són aspectes que també hem pogut valorar en el present projecte. Però hem volgut aprofundir en un aspecte que no sempre queda palès com són els beneficis que també aporten aquestes experiències a la gent jove, en aquest cas als estudiants de psicologia. Pel nostre cas concret aquests s'articularien entorn a: la possibilitat de qüestionar estereotips interioritzats i escoltar més enllà de les etiquetes; prendre consciència de la importància d'aquest procés de cara a la seva formació com a futurs/es professionals de l'ajut; valorar el procés de conèixer i escoltar l'altre/a com una manera complementària del saber acadèmic; aprendre de l'experiència i vivències dels grans; i de manera més genèrica aprendre a comunicar, negociar i solidaritzar-se activa i empàticament. Es a dir, tot sembla apuntar a què s'afavoreixen determinades competències i habilitats formatives (en la seva concreció experiencial i tècnica) però també s'afavoreixen qüestions una mica més enllà i que remetent a una esfera humanística, també clau en la formació universitària: són experiències on els i les estudiants es senten reconeguts/des, valorats/des i involucrats/des. Tot això ens fa concloure amb convenciment que sembla important crear i mantenir espais de veritable intercanvi intergeneracional.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

AGE (2009) *A plea for greater intergenerational solidarity*. European older people's platform.

Antonucci, T.C., Akiyama, H y Takahashi, K. (2004). Attachment and close relationships across the life span. *Attachment and Human Development*, 6, 353-370

Biglia, B. i San Martín, C. (2005). La creació de l'altra en la investigació psicosocial. En AA. VV. -Col·lectiu Investigació- (Eds.) *Recerca activista i moviments socials*. Barcelona: Fundació Jaume Bofill / Viejo Topo (pp. 35-46)

Hedegaard, M. i Lompscher, J. (1999) (Eds.), *Learning activity and development*, Aarhus: Aarhus University. Press.

SECRETARIA TÈCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Kaplan, M. (2008) Experiencias de trabajo en red en el desarrollo intergeneracional de los programas intergeneracionales. Conferencia en el marco del encuentro: “*Los programas intergeneracionales y el trabajo en red. Análisis de buenas prácticas y propuestas de desarrollo*” Organizado por Intergeren , Valencia.

Gárate, C. i González, J. (2002) Aprender con las personas mayores. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 45, 67-76.

Pinazo, S. i Torrijos, C. (2008): Aprendiendo a comunicar. Una experiencia intergeneracional centrada en la Comunicación. Consultat el dia 14 d’abril 2011 en: <http://www.imsero.redintergeneracional.es/>

Red Intergeneracional (2008), *Colección de documentos técnicos de la red intergeneracional* (num. 1-7). Madrid: Imsero.

Saez Carreras, J. (ed.) (2002). *Pedagogía social y programas intergeneracionales: educación de personas mayores*. Archidona, Aljibe

Springate, I.; Atkinson, M. y Martin, K. (2008), *Intergenerational practice. A review of literature*. LGA research report F/SR262 . Slough: NFER.

SECRETARIA TÉCNICA

VII CIDUI

ISBN 978-84-695-4073-2